

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap, SOU 2021:2

Ert dnr. Ju2021/00115

Innehåll

Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap, SOU 2021:2 (Ju2021/00115).....	1
Sammanfattande synpunkter	2
Ett krav på kunskaper och grundläggande samhällskunskap för förvärv av svenskt medborgarskap	3
Vem ska omfattas av kunskapskravet?	3
De som vill återfå svenskt medborgarskap	4
Andra sätt att visa kunskaper i svenska och samhällskunskap än genom medborgarskapsprov	5
Dispens från kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap	5
Handläggning av kravet på kunskaper	5
Ansvar för medborgarskapsprovet	7
Genomförande av medborgarskapsprovet.....	7
Lokaler, utrustning och frekvens.....	7
Vad ska medborgarskapsprovet kosta och var regleras avgiften?	7
Identitetskontroll vid provets genomförande	8
Personuppgiftsbehandling och sekretess.....	8
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	10
Konsekvensanalys	10
Övriga synpunkter.....	11

Sammanfattande synpunkter

Migrationsverket har fått tillfälle att yttra sig över delbetänkandet Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2). I delbetänkandet föreslås att det ska införas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för förvärv av svenskt medborgarskap.

Enligt utredningens förslag kan kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap uppfyllas antingen genom ett särskilt för detta ändamål framtaget medborgarskapsprov eller på annat sätt, bland annat genom godkänt betyg från kommunal vuxenutbildning (komvux) i svenska för invandrare på en viss nivå, godkänt betyg i svenska eller svenska som andra språk från grundskolans årskurs 9 eller en kurs i något av dessa ämnen från gymnasieskolan eller komvux på grundläggande eller gymnasial nivå.

Prövningen av huruvida språk- och samhällskunskapskravet är uppfyllt kommer att åligga Migrationsverket. Kravet kommer att prövas inom ramen för handläggning av ansökan eller anmälan om svenskt medborgarskap. Migrationsverket kommer även att ta ställning till om dispens från kravet kan medges. Är kravet inte uppfyllt och dispens inte heller kan medges ska ansökan eller anmälan avslås.

Migrationsverket vill inledningsvis speciellt belysa förslaget i den del det behandlar möjligheten till dispens från kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap. Det ges inte någon vägledning i betänkandet hur Migrationsverket ska gå till väga vid de olika bedömningar som kan bli aktuella att göra vid fråga om dispens. Följden av detta kan bli att det lämnas ett utrymme för olika tolkningar och oklarheter kring dessa bedömningar. Det finns en risk att bedömningar inte görs likartat och därmed försämrar förutsebarheten för ett ärendes utgång. Vid myndighetsutövning ska den enskildes rättssäkerhet vara skyddad från godtyckliga bedömningar. Migrationsverket ser en fara i oklara och otydliga riktlinjer för bedömningen av dispens då detta kan medföra att rättssäkerheten för den enskilde äventyras och efterlyser i sammanhanget alternativa förslag på hur frågan om dispens från kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap kan lösas.

Ytterligare en aspekt som Migrationsverket inledningsvis önskar belysa är frågan om hur möjligheten till dispens från kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap på bästa sätt kan tas om hand i ett digitaliseringsperspektiv. Migrationsverket är en myndighet som under detta och ett antal kommande år framåt tagit ett samlat grepp om verksamheten i syfte att transformera hela Migrationsverket till en digitaliserad myndighet. Detta arbete för med sig ny teknik, ny struktur, ny organisation och nya arbetssätt m.m. Inom medborgarskapsprocessen pågår just nu ett omfattande arbete med anledning av detta. Möjligheten att utnyttja digitaliseringens fulla potential står i nära relation till hur regelverket är utformat. Ju mindre entydig lagstiftningen är desto större utrymme för bedömningar, vilket leder

till att automatiseringen blir svårare eller nästan omöjlig. Bedömningar är svåra att programmera, de förutsätter manuella åtgärder som är tidskrävande och kostsamma. Det är därför av vikt att lagstiftaren i det framtida lagstiftningsarbetet beaktar dessa frågor och utformar kraven i lagstiftningen så tydligt som möjligt i de fall det är möjligt.

Migrationsverket vill även påpeka följande: I betänkandet SOU 2020:54 föreslås införande av krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för att permanent uppehållstillstånd ska kunna ges samt undantag från dessa krav. Kraven och undantagen i SOU 2020:54 överensstämmer inte fullt ut med kraven i detta delbetänkande. Migrationsverket ser behov av att kraven i utlänningslagen och medborgarskapslagen samordnas. Migrationsverket noterar i detta sammanhang att regeringen kommit fram till samma slutsats i lagrådsremissen avseende de ändrade reglerna i utlänningslagen (SOU 2020:54).

Ett krav på kunskaper och grundläggande samhällskunskap för förvärv av svenskt medborgarskap

I betänkandet föreslås att kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap ska gälla för den som har fyllt 16 men inte 67 år och som önskar förvärva svenskt medborgarskap genom naturalisation eller genom anmälan.

De som kommer att vara undantagna från detta krav är statslösa under 21 år som är födda i Sverige, medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge som önskar förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan (18, 19 §§ medborgarskapslagen) samt barn födda utomlands till fader som är svensk medborgare som enligt punkten 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2014:481) om ändring av lagen om svenskt medborgarskap önskar förvärva medborgarskap genom anmälan enligt 5 § medborgarskapslagen.

Vem ska omfattas av kunskapskravet?

I betänkandet föreslås att kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap ska gälla för den som har fyllt 16 men inte 67 år och som önskar förvärva svenskt medborgarskap genom ansökan (naturalisation) eller genom anmälan. Utredningens förslag är att den övre gränsen för kunskapskravet kopplas till riktåldern för pension för år 2026. Det är oklart huruvida den övre gränsen ska förändras i den takt som riktåldern för pension förändras, vilket skulle innebära att medborgarskapslagen måste ändras eller om denna gräns ska förbli oförändrad trots att riktåldern ändras.

För det fall den övre gränsen för kunskapskravet ska följa riktåldern för pension anser Migrationsverket att det vore mer ändamålsenligt att hänvisa till den lagstiftning som reglerar frågan än att lagstadga den övre gränsen i medborgarskapslagen.

Vid förvärv av medborgarskap genom anmälan gäller, till skillnad från naturalisationsärenden, att villkoren för förvärv ska vara uppfyllda vid

tidpunkten då anmälan görs. Detta innebär att händelser efter anmälningstillfället inte påverkar beslutet, exempelvis om en person fyllt år. I betänkandet redogörs tydligt för det resonemang som förts med anledning av att det nu föreslås att åldern vid beslutstillfället avgör om en person omfattas av kravet på kunskaper i språk och samhällskunskap. Det framgår också att utredningen fått i uppdrag att i slutbetänkandet utreda om inte tidpunkten för förvärv av medborgarskapet genom anmälan bör justeras, vilket kan innebära att den nuvarande ordningen om när villkoren för förvärv genom anmälan ska vara uppfyllda ändras. Migrationsverket vill ändåock föra fram att, för det fall någon ändring inte kommer till stånd vad gäller tidpunkten för bedömning i anmälningsärenden generellt sett, kommer det finnas två olika relevanta tidpunkter i ett anmälningsärende, vilket kan skapa oklarhet kring ett ärendes utgång. Det tillkommer ett nytt sätt för operativ personal att hantera anmälningar på. Det minskar även förutsebarheten för sökanden om denne måste komplettera sin anmälan på grund av Migrationsverkets handläggningstider.

De som vill återfå svenskt medborgarskap

Enligt förslag i betänkandet ska kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap även omfatta de som önskar återfå sitt svenska medborgarskap med stöd av punkten 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap. De personer som avses i punkten 4 är de som förlorade sitt svenska medborgarskap enligt 7 § i 1950-års medborgarskapslag då utgångspunkten vid den tiden var att undvika dubbelt medborgarskap. De personer som inte skulle förlorat sitt svenska medborgarskap om nuvarande regler gällt när de blev medborgare i annat land ges därför ny möjlighet via punkten 4 att återfå det svenska medborgarskapet. Möjligheten till att återfå det svenska medborgarskapet via punkten 4 har tidigare varit begränsad i tid, men sedan 1 april 2015, då ett flertal ändringar i medborgarskapslagen genomfördes, gäller bestämmelsen utan tidsbegränsning.

De personer som träffas av möjligheten att återfå det svenska medborgarskapet i enlighet med punkten 4 är nästan uteslutande personer bosatta utomlands sedan många år. Det kan medföra att många av dessa personer inte har några dokument att visa upp för att styrka kunskaper i svenska och samhällskunskap. Det kan därför innebära att flertalet av dessa personer är hänvisade till att visa dessa kunskaper genom prov.

Migrationsverket noterar att det i betänkandet inte anges hur möjligheten att genomföra proven i svenska och samhällskunskap för dessa personer, för det fall detta blir aktuellt, ska tillgodoses. Inte heller anges vilken inrättning i utlandet som kan tänkas ansvara och organisera för proven och dess genomförande. Om möjligheten till att avlägga prov exempelvis ska kunna ske via de svenska utlandsmyndigheterna i landet bör man ta i beaktande att det i många fall kan innebära stora avstånd mellan utlandsmyndigheten och personen som ska avlägga provet.

Om prov i svenska samt samhällskunskap ska tillhandahållas vid olika inrättningar utomlands vill Migrationsverket även betona vikten av att

provresultaten, för det fall dessa ska redovisas digitalt, tillhandahålls på ett sådant sätt att Migrationsverket snabbt och enkelt kan komma åt informationen, exempelvis via ett fungerande gränssnitt.

Andra sätt att visa kunskaper i svenska och samhällskunskap än genom medborgarskapsprov

Migrationsverket tillstyrker förslagen i betänkandet som rör andra sätt att visa kunskaper i svenska och samhällskunskap på än genom medborgarskapsprov. Den sökande som vill visa att kravet är uppfyllt ska göra detta genom att visa godkänt betyg från något av de i betänkandet uppräknade kurser eller prov. Att det krävs ett godkänt betyg från en samhällsinstitution som har expertkompetens inom området underlättar Migrationsverkets prövning samt bidrar till ökad enhetlighet och effektivitet vid hantering av ärenden om svenskt medborgarskap. Migrationsverket välkomnar även att de förslag som räknas upp i betänkandet avseende andra sätt att visa kunskaper på ska uppfattas som uttömmande. En tydlig reglering i frågan bidrar till enhetlighet.

Dispens från kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap

Utredningen föreslår att den som inte rimligen kan förväntas visa kunskaper i svenska och samhällskunskap ska kunna få dispens från kravet om det föreligger särskilda skäl. Begreppet särskilda skäl omfattar väsentliga funktionsnedsättningar eller andra personliga förhållanden som har en sådan påverkan på individens förmåga att visa kunskaper och vara av sådan omfattning och varaktighet att det inte är rimligt att kräva att han eller hon visar kunskaper. Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl för dispens ska göras av Migrationsverket i samband med handläggningen av en anmälan eller ansökan om medborgarskap.

Utredningen anger att den individ som kan visa kunskap med hjälp av stöd eller anpassning inte ska omfattas av dispensmöjligheten. Migrationsverket önskar därför belysa frågan hur en situation där den sökande inte kan erbjudas en anpassning vid genomförande av medborgarskapsprovet, kan ses som särskilda skäl för att medges dispens från kravet på språk- och samhällskunskap?

Handläggning av kravet på kunskaper

Prövningen av om kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap är uppfyllt eller om det föreligger särskilda skäl för att medge dispens från kravet ska göras inom ramen för handläggningen av en ansökan eller anmälan om svenskt medborgarskap.

Den sökande ska visa att kravet på språk- och samhällskunskap är uppfyllt. Detta kan visas genom ett godkänt resultat från ett medborgarskapsprov eller genom ett godkänt betyg från de utbildningar som anges i 13 b och 13

c §§ medborgarskapslagen. Det framgår inte av betänkandet hur resultaten från medborgarskapsproven ska rapporteras in till Migrationsverket. Inom Migrationsverket pågår nu ett arbete med att digitalisera medborgarskapsprocessen fullt ut där den pappersbaserade handläggningen ska fasas ut. En digital lösning, där Migrationsverket snabbt, enkelt och på ett säkert sätt kan ta del av resultaten från utbildningssamordnaren är att föredra. Detta säkerställer att rätt underlag inkommer och bidrar till en mer effektiv handläggning. En digital lösning är även eftersträvansvärt vad gäller betyg från de utbildningar som anges i 13 b och 13 c §§ medborgarskapslagen.

I betänkandet anges att vid prövningen av om det föreligger särskilda skäl ska det göras en helhetsbedömning av personens funktionsnedsättning eller personliga förhållanden, hur omfattande de är och hur stor sannolikheten är för att personen, sett över tid, inte kommer att kunna nå de krav som ställs upp. Utredningen anser vidare att det är svårt att tala om exakt vilka handlingar som personen ska ge in eftersom de särskilda skälen kan variera mellan individer. Migrationsverket vill särskilt betona att myndigheten idag saknar kompetens för att göra den typen av bedömningar. Det är därför av vikt att det klart framgår vilka omständigheter som kan anses utgöra särskilda skäl, vilka bevismedel som den sökande kan använda sig av för att visa att särskilda skäl föreligger samt hur bedömningen ska gå till. Otydlighet i denna fråga kan leda till en osäker eller oförutsebar prövning, som dessutom kommer att vara resurskrävande och kräva omfattande utbildningsinsatser av myndighetens personal.

Dispens ska, enligt utredningens förslag, kunna medges till fullo om personen visar att denne inte kan uppfylla kravet på kunskaper i vare sig svenska eller samhällskunskap. Det ska även vara möjligt att kunna få dispens från endast det ena ämnet, eller endast delar av ett ämne. Vidare anför utredningen att en person som utgångspunkt bör kunna visa att denne har försökt att göra medborgarskapsprovet och/eller läst svenska för att dispens ska kunna medges. Migrationsverket ställer sig tveksam till detta förfarande då det kan finnas personer som på grund av t ex en funktionsnedsättning direkt kvalificerar sig för möjligheten till dispens och där det framstår som uppenbart obehövt att kräva att personen försökt göra medborgarskapsprov och/eller läst svenska först. Migrationsverket önskar även ett förtydligande av vad som avses med att en person som utgångspunkt *bör* kunna visa att denne har försökt göra medborgarskapsprovet och/eller läst svenska – ordvalet kan medföra ett utrymme för olikartade bedömningar avseende dispensfrågan i medborgarskapsärenden.

Behovet av att tydliggöra hur bedömningen av huruvida särskilda skäl för dispens från kravet på språk- och samhällskunskap föreligger är ännu viktigare med hänsyn till att denna prövning kommer att göras av både Migrationsverket och länsstyrelsen. Oklarheter kan leda till att prövningen av samma fråga kan ske på olika sätt.

Eftersom bedömningen av om det föreligger särskilda skäl för dispens i flera fall kan innebära bedömning av omständigheter som ligger utanför Migrationsverkets expertis, är det av vikt att myndigheten ges möjlighet att konsultera de myndigheter som kan vara behjälpliga utifrån deras expertis, vilket kommer att bidra till att handläggningen blir säkrare.

Till följd av att Migrationsverket kan behöva konsultera annan expertis externt kommer mycket troligt handläggningstiden bli längre i de ärenden detta blir aktuellt.

Ansvar för medborgarskapsprovet

Migrationsverket tillstyrker utredningens bedömning att ansvar för, och genomförande av, medborgarskapsprovet inte bör ligga hos Migrationsverket. Detta på grund av att varken utformning eller betygsättning av sådana prov ligger i Migrationsverkets expertkompetens.

Genomförande av medborgarskapsprovet

Lokaler, utrustning och frekvens

Utredningen föreslår att medborgarskapsprovet ska genomföras regelbundet över året, under 10 dagar vid fem tillfällen, jämnt fördelade över året. Migrationsverket delar utredningens bedömning att det är svårt att veta hur många som kommer att vilja genomföra provet varje år. Det som dock bör beaktas här är att detta krav kan föranleda att ärendeinflödet på Migrationsverket kommer att öka med anslutning till de tillfällen då provet genomförs, vilket kan medföra en ökad arbetsbelastning för de enheter som arbetar operativt med ärenden om svenskt medborgarskap. Till följd av detta kan väntetiderna för beslut i dessa ärenden bli längre. För att i möjligaste mån undvika detta föreslår Migrationsverket att det, utifrån behov, ges fler provtillfällen löpande under året än det antal tillfällen som föreslås i betänkandet.

Vad ska medborgarskapsprovet kosta och var regleras avgiften?

I betänkandet föreslås att anmälan till provet görs via en webbportal som UHR tillhandahåller. På samma webbportal bör det finnas elektroniska anmälningsformulär, möjlighet att betala avgiften för provet samt att ge in en begäran om anpassning. Även information kopplad till kravet på kunskaper för medborgarskap ska finnas där.

Att all information samlas på samma plats är positivt. Utifrån den erfarenhet som Migrationsverket har i egen verksamhet kan det vara av vikt att även andra sätt att göra anmälan till medborgarskapsprovet bör finnas tillgängliga, såsom pappersblanketter för anmälan till medborgarskapsprovet samt begäran om anpassning. Det kan vara av vikt för personer som saknar datavana eller har begränsad tillgång till datautrustning.

Identitetskontroll vid provets genomförande

Utredningens förslag är att medborgarskapsprovet endast ska genomföras av den vars identitet har fastställts. För att fastställa identiteten ska provdeltagaren kunna visa upp en giltig och godtagbar identitetshandling.

Det är viktigt att det framgår tydligt i förarbetena att rekvisitet *fastställt* inte har samma innebörd som styrkt i medborgarskapslagen eller utlänningslagen. Oklarheter kan annars leda till att en person som fått göra medborgarskapsprovet skulle kunna ställa sig frågande till att Migrationsverket senare avslår hans eller hennes ansökan om medborgarskap på grund av att han eller hon inte bedömts ha styrkt sin identitet.

Personuppgiftsbehandling och sekretess

17 § i den föreslagna förordningen om medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap innebär en uppgiftsskyldighet för Universitets- och högskolerådet. Enligt bestämmelsen ska rådet på begäran av Migrationsverket lämna ut personuppgifter som rådet behandlar enligt 15 § 1–4. Vidare ska rådet på eget initiativ lämna sådana uppgifter till Migrationsverket, om det finns skäl för det. Därigenom uppkommer en sådan uppgiftsskyldighet som enligt 10 kap. 28 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) bryter den sekretess som kan gälla för uppgifterna hos rådet.

Avseende konstruktionen att uppgifterna ska kunna lämnas ut på Migrationsverkets begäran, men att det även finns en möjlighet för rådet att lämna ut uppgifterna på eget initiativ, gör verket bedömningen att den förefaller adekvat. Det är fråga om personuppgifter som rådet får behandla då det behövs för

- handläggning av anmälningar till medborgarskapsprov
- genomförande av medborgarskapsprov eller en myndighets biträde i sådana ärenden i verksamhet enligt förordningen
- rättning av eller beslut om medborgarskapsprov eller en myndighets biträde i sådana ärenden i verksamhet enligt förordningen
- handläggning av ett ärende om utestängning från medborgarskapsprov eller en myndighets biträde i sådana ärenden i verksamhet enligt förordningen.

Migrationsverket får däremot inte någon motsvarande rätt att ta del av personuppgifter som rådet enligt 15 § 5–6 behandlar för framställning av statistik eller fullgörande av en rättslig skyldighet att registrera eller på annat sätt dokumentera en personuppgift, eller personuppgifter som universitet eller högskolor behandlar enligt 15 § 1–4. Något sådant behov torde dock inte föreligga.

16 § i förordningen - finns ett behov av den föreslagna regleringen?

I praktiken sker elektroniskt utlämnande på annat sätt än genom direktåtkomst i många olika situationer inom verksamhet för utlännings- och medborgarskapslagstiftningen. Det är från ett effektivitetsperspektiv viktigt att myndigheterna har möjlighet att utnyttja automatiserade förfaranden i sin verksamhet.

Utredningen gör bedömningen att det behöver föras in bestämmelser om att uppgifter får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till Migrationsverket eller en högskola eller ett universitet som bistår Skolverket med rättning av medborgarskapsprov. Detta för att möjliggöra att exempelvis provresultat kan utbytas digitalt mellan myndigheterna. Bestämmelserna bör också omfatta utlämnande av uppgifter till en provdeltagare om uppgifterna rör honom eller henne själv.

När det gäller utlänningsdatalagen (2016:27) innehåller den, till skillnad från exempelvis domstolsdatalagen (2015:728) och lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område, inte några särskilda regler om annat elektroniskt utlämnande av personuppgifter än genom direktåtkomst. Någon sådan reglering återfinns inte heller i utlänningsdataförordningen (2016:30). Regeringen gjorde i det sammanhanget bedömningen att det inte borde införas någon särskild regel om utlämnande av personuppgifter i annan elektronisk form än genom direktåtkomst (prop. 2015/16:65 s. 86–88).

Migrationsverket efterlyser en analys av varför utredningen gör bedömningen att det i den föreslagna förordningen om medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap föreligger ett behov av en sådan reglering, till skillnad från exempelvis i utlänningsdatalagen respektive utlänningsdataförordning (2016:30).

Det kan i sammanhanget även noteras att den föreslagna regleringen inte uppställer något ytterligare krav för utlämnande, till skillnad från 16 § domstolsdatalagen och 6 kap. 8 § lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område, där det anges som ytterligare krav för att personuppgifter ska få lämnas ut elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst att det inte är ”olämpligt”. Inte heller Migrationsverket anser att något krav bör uppställas. Däremot är det en omständighet som innebär att det bör kunna ifrågasättas om det föreligger något behov av bestämmelsen ifråga.

Migrationsverket efterlyser en analys av om det kan anses föreligga ett behov av den föreslagna regleringen i 16 § i förordningen. Migrationsverket vill dock också problematisera användandet av uttrycket *medium för automatiserad behandling*, som har kritiserats bland annat på den grunden att det är otydligt (jfr prop. 2017/18:269 s. 134 som hänvisar till SOU 2012:90 s. 198–199 och SOU 2015:39 s. 442). Enligt Migrationsverket bör övervägas om det vore lämpligare att istället uttrycka det som *elektroniskt utlämnande av personuppgifter* (på annat sätt än genom direktåtkomst).

När det gäller de två som exempel nämnda lagarna ovan kan konstateras att uttrycket *medium för automatiserad behandling* användes i den upphävda polisdatlagen (2010:361), men har i lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ersatts med uttrycket *elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst*. En motsvarande ändring har genomförts i domstolsdatlagen (SFS 2018:1711).

Migrationsverket delar utredningens bedömning att myndighetens behandling av personuppgifter i medborgarskapsärenden, även känsliga sådana, är tillåten enligt 2 § 6 och 11 § utlänningsdatlagen (2016:27), att stöd för behandlingen av personnummer återfinns i 3 kap. 10 § lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och att någon ytterligare reglering därmed inte är nödvändig.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Enligt övergångsbestämmelser ska ärenden om svenskt medborgarskap som kommit in till Migrationsverket före lagens ikraftträdande inte omfattas av kravet på språk- och samhällskunskap. Migrationsverket tillstyrker detta förslag. En annan lösning skulle innebära att ett stort antal ansökningar och anmälningar behöver kompletteras, vilket i sin tur skulle innebära en betydande arbetsbörda för myndigheten och skulle påverka handläggningstiden. Detta är särskilt viktigt med hänsyn till att inflödet av ärenden kan komma att öka strax innan ikraftträdandet.

Konsekvensanalys

I betänkandet beaktas inte den omständigheten att när det blir aktuellt för prövning av ärenden där språk- och kunskapskrav ska ingå, kommer medborgarskapsärenden enligt nu gällande planering att vara helt digitaliserade. Det är därför svårt att göra kostnads kalkyler utifrån hur förhållandena ser ut idag. Man kan exempelvis tänka sig en fullt ut digitaliserad process för provresultaten, där provresultat mycket enkelt och automatiserat rapporteras in till Migrationsverket med i princip ingen extra administration. Betänkandet föreslår även vissa digitala lösningar för hur själva proven ska genomföras. Troligen innebär digitaliseringen att merkostnader för hantering av provresultat i prövningen kommer att bli begränsade.

Bedömningen av huruvida en person ska vara undantagen från kravet på språk- och samhällskunskap kan innebära vissa handlänningsmoment som kan vara kostnadsdrivande.

Utredningen gör bedömningen att Migrationsverkets förberedande arbete med uppdatering av hemsidan, framtagande av nya blanketter m.m. skulle rymmas inom ram. Resonemanget verkar bygga på en pappershantering. Mest sannolikt kommer de stora kostnaderna framförallt ligga i utveckling av de digitala lösningarna tiden under 2022-2024. Då den nya digitala plattformen precis har börjat byggas är det i nuläget mycket svårt att ge en

uppfattning om vad en sådan utveckling kan kosta. Det beror troligen också på vilka digitala lösningar man väljer för exempelvis svenska- och kunskapsprovet. Om ansvaret för provet ligger utanför Migrationsverket som betänkandet föreslår innebär det också behov av samarbete med andra myndigheter i det förberedande arbetet för att kunna skapa de bästa digitala lösningarna. Myndighetens nuvarande bedömning är att utvecklingskostnaderna inte kommer att rymmas inom ram.

I händelse att Migrationsverket skulle få ett större ansvar än det som kommittén föreslår, och som ligger utanför myndighetens idag gällande verksamhet och ansvar, finns inte kompetensen att göra en bättre bedömning av kostnader än de som redan finns beskrivna i betänkandet.

Övriga synpunkter

I 6 § förordning om medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap (förslag) föreslås att avgift inte ska erläggas av den som är statslös och som fått flyktingförklaring eller resedokument av en svensk myndighet. Ordet flyktingförklaring bör ersättas av ordet flyktingsstatusförklaring (se 4 kap. 3 § utlänningslagen).

I avsnittet Ansvar för medborgarskapsprovet redogörs för bland annat Migrationsverkets verksamhet och organisation. Migrationsverket har sedan 1 januari 2021 en ny organisationsstruktur. Migrationsverkets operativa verksamhet är numera organiserad i tre geografiska områden (Nord, Syd och Väst) samt nationella operativa avdelningen. Myndighetens huvudkontor består av en myndighetsstab samt sex avdelningar som ger stöd till kärnverksamheten: avdelningen för verksamhetsstöd, HR-avdelningen, planeringsavdelningen, kommunikationsavdelningen, digitaliserings- och utvecklingsavdelningen samt rättsavdelningen (se bifogad skiss).

Under våren 2021 kommer ärenden om svenskt medborgarskap att handläggas även i region Väst (Göteborg). Vissa ärenden om svenskt medborgarskap handläggs redan idag i region Nord (Stockholm).

Detta yttrande har beslutats av undertecknad ställföreträdande generaldirektör efter föredragning av de rättsliga experterna Anna Bartosiewicz och Annica Johansson. I den slutliga beredningen har även den tillförordnade rättschefen Carl Bexelius deltagit.

Inga Thoresson Hallgren

Bilaga: Skiss över Migrationsverkets verksamhet